

GÖRÜNÜR FARKLILIKLARA YÖNELİK ÖNYARGILARI KIRMAK

Ebeveynler, bakım verenler ve yüz
eşitliğini anlamak isteyen herkes için
açıklayıcı bir rehber.

GİRİŞ

Bu rehber; ebeveynlerin ve bakım verenlerin, genç zihinleri farklılıklara saygı duymaya ve onları anlamaya yönelik şekillendirme gücünü kabul ederek onlar için hazırlanmıştır.

Eğitim evde başlar; bizler, farklı görünen kişilerin gerçek deneyimlerini merkeze alan, utançtan uzak ve açık diyaloglara rehberlik etmek ve bu diyalogları teşvik etmek istiyoruz.

Bu rehber, görünür farklılık konusunda kişisel bir deneyimi olmayan bireylere yönelik hazırlanmış olsa da, bu deneyime sahip olanlar için de aynı derecede faydalı olabilir.

Yüz eşitliğini gerçeğe dönüştürmemize yardımcı olacak diğer pek çok araç ve rehberlik materyaline Face Equality International ve Yüzümle Mutluyum Derneği web sitesinden ulaşabilirsiniz.

"Tek umudumuz, bu çalışmanın; yüz farklılığı olan bireylerin genel deneyimlerine dair insani anlayışı geliştirmesi ve yüz farklılıklarına yönelik engelli ayrımcılığı (ableism), dış görünüşe dayalı ayrımcılık (lookism) ve önyargılarla mücadele etmek için eğitim alanında küresel bir değişim ihtiyacına katkıda bulunmasıdır."

- KATHLEEN BOGART

Yüz farklılığı olan biriyle karşılaştığımızda nasıl tepki vermeliyiz?

- Ne yapacağınızdan veya ne söyleyeceğinizden emin değilseniz, bir gülümseme veya dostane bir jest çok şey ifade edebilir. Herkesin gerçekten beklediği tek şey; nazik, saygılı ve herhangi birine nasıl davranıyorsanız öyle muamele görmektir.
- Çocuğunuz kaba veya utandırıcı olduğunu düşündüğünüz bir şey söyleyebilir veya sorabilir. Ancak etkileşimden tamamen kaçınmak yerine bunu kabul etmeye çalışın. Bir hata yaptığınızı hissederseniz (ki hepimiz yaparız), sadece özür dileyin; niyetinizin durumu düzeltmek olduğunu açıkça belli ederseniz birini gücendirme ihtimaliniz düşüktür.
- Çocukların merakı doğaldır. Genellikle sadece yüz farklılığı olan kişinin iyi olup olmadığını bilmek isterler. Ortak bir zemin oluşturacak konuşmaları teşvik etmeye çalışın. Örneğin: "En sevdiğin film hangisi?" veya "Günün güzel geçiyor mu?". Soruları susturmak, çocuğunuzun öğrenme ve yüz farklılığı olan kişileri eşiti olarak görme fırsatını elinden almak demektir.
- Konuşmaya "Sana ne oldu?" gibi sorularla veya sadece dış görünüşleriyle ilgili baskıcı sorularla başlamamaya özen gösterin. Unutmayın ki, yüz farklılığı olan kişilerin size hikayelerini anlatma veya neden size farklı göründüklerine dair bir açıklama yapma borçları yoktur. Bunu paylaşıp paylaşmamak onlara bağlıdır; bu yüzden kararı onlara bırakın ve özel hayatlarını kurcalamayın.

"Çocukları çözümün bir parçası olmaları, adaletsizliğe meydan okumaları; Engelli, Kuir, Trans, Siyah, Yerli ve renkli tenli bireylerin liderliğini benimsemeleri ve birbirlerinin temel insan hakları için mücadele etmeleri konusunda güçlendirelim.

Aidiyet, bu haklardan biridir."

- SORA IRIYE

- Dik dik bakmanın kaba olduğuna inanmak iyi niyetli bir yaklaşım olabilir; ancak bir çocuğa bakmamasını söylemek, onun karşısındakini hiç görmemesi veya fark etmemesi anlamına gelebilir. Bu durum, arkadaşlık kurmak için gereken hayati insani etkileşimi engelleyebilir. Çocuğunuzu herkesi gerçekten görmeye ve kucaklamaya teşvik edin. Eğer çocuğunuzun birine dikkatle baktığını fark ederseniz, onu gülümsemeye ve merhaba demeye yönlendirin.
- Birine onun farklılıklarını, yara izlerini veya durumunu görmediğinizi söylemek yardımcı bir yaklaşım değildir. Herkes bütünüyle görülmeyi hak eder. Birinin kimliğinin bir parçasını görmezden geliyormuş gibi yapmak, onlara bu özelliğin olumsuz bir şey olduğunu düşündüğünüz mesajını verir.
- Birinin zekası hakkında dış görünüşüne dayanarak asla varsayımlarda bulunmayın. Eğer yanlarında başka biri varsa, konuşmanızı doğrudan kendilerine yönelttiğinizden emin olun.

Çocuğumla yüz farklılıkları hakkında nasıl konuşmalıyım?

- Merak duygusu bastırılmamalıdır. Yüz farklılıklarını normalleştirmek için açık, yapıcı ve utançtan uzak konuşmalar yapılmalıdır.
- Dil kullanımına gelince; "yüz farklılığı" (facial difference) terimi en yaygın kabul gören ifadedir. "Yüz deformasyonu" (disfigurement) ise Birleşik Krallık 2010 Eşitlik Yasası'nda da yer alan, daha tıbbi ve yasal bir terimdir. Çocuğa yüz farklılığının kötü bir şey olduğu imasını verecek "korkunç" veya "feci" gibi gereksiz negatif sıfatlardan veya ifadelerden kaçının.

Olumlu tutum ve davranışları nasıl teşvik edebilirim?

- Kamusal alanda önyargılarımızı etkileyen pek çok faydasız anlatı bulunmaktadır. Bunların çoğu, bu kişileri "kötü karakter" ya da bir "acıma nesnesi" olarak sunar. Hatta "ilham verici" olarak sunulan hikayeler bile bazen normalleşmenin önüne geçebilir. Farklılığı normalleştiren ve doğrudan kişisel deneyime sahip bireyler tarafından anlatılan hikayeleri bulmaya ve anlamaya çalışın.
- Yüz farklılığı olan kişilerin fotoğrafları genellikle rızaları dışında çekilmekte veya sosyal medya hesaplarından indirilerek "meme" (internet şakası) ve diğer aşağılayıcı içeriklerde kötüye kullanılmaktadır. Bu, internet zorbalığına (trolling) benzeyen bir istismar biçimidir ve genellikle gerçek hayatta da (offline) tacize yol açar.

- **Temsiliyet ve görünürlük, yüz farklılığı olan birinin okuduğu kitaplarda ve takip ettiği medyada kendisini gerçekten görebilmesi için önemlidir. Ayrıca, tüm gençleri farklılıklarla normalleştirici ve damgalamayı önleyici bir şekilde tanıştırmak, farklı görünen insanların yaşamlarını büyük ölçüde iyileştirebilir. Olumlu algıların artması, olumsuz davranışları azaltacaktır.**
- **Genç zihinleri dış görünüş çeşitliliğinin değerini bilmeye yönlendirmek, toplum üzerinde derin bir etki yaratabilir. Gelecek nesillerin farklılıklara saygı duymasına yardımcı olabiliriz; böylece yüz görünümünden bağımsız olarak herkes değer görür, eşit muamele diler ve eğitime, istihdama ve fırsatlara adil bir şekilde erişebilir.**

Face Equality International, yüz farklılığı olan bireylerin yaşam standartlarını iyileştirmek için küresel düzeyde çalışan ilk ve tek kuruluşlar ittifakıdır. 35 sivil toplum kuruluşundan (STK) oluşan yapımızla; yüz görünümü ne olursa olsun herkesin adil ve eşit muamele görmesi için kampanya yürütme ortak misyonu etrafında birleşiyoruz.

Bu yayın, Face Equality International üyesi olan Yüzümle Mutluyum Derneği tarafından Türkçeleştirilmiştir. İçerik tamamen bilgilendirme amaçlıdır ve kâr amacı güdülmeyen paylaşılmaktadır.

